Æðardúnn, meðferð og hreinsun

Keldum 22. apríl 2016

Pétur Guðmundsson

Heimildir: Árni Snæbjörnsson
ljósmyndir; Árni Snæbjörnsson og Guðbjörg H. Jóhannesd.

Æðardúnn

- **Dúnkjarni**
  - -örfínir þræðir sem liggja í allar áttir
  - -mynda heild sem líkist þráðaflækju.
  - -Alsettur fíngerðum krókum sem valda samloðun dúnsins.
  - - Litur dúnsins er blá-gráleitur.
  - -Dúnn annarra fugla hefur ekki þessa króka og verður því ósamfelldur.

- **Sérstaða**
  - einangrunargildi
  - léttleiki
  - samloðun
  - fjaðurmögnun
- **Náttúrlegt efni** (miðlar raka)
- **Þolir illa vætu**

Meðferð æðardúns:

Frá því að dúntekja hefst og fram að dúnhreinsun

1. Setjið þurrt hey í botn hreiðurs og fylgist með að sem best fari um dúninn á meðan kollan liggur á.

2. Fjarlægið blautan dún úr hreiðrunum, setjið þurrt hey í hreiðurbotninn en skiljið nægjanlega mikið eftir af dúni til þess að dúnlag sé undir og í kringum eggin.

3. Dúnn, sem liggur blautur í hreiðri eða geymslu, skemmist.

Meðferð æðardúns:

4. Flokkið allan dún sem fyrst, helst um leið og leitað er.

5. Blandið aldrei saman góðum og lélegum dúni.

6. Allan dún skal þurrka strax eftir að hann er tekinn úr hreiðri.

Meðferð æðardúns:

7. Þegar dúnn er tekinn og þurrkaður

- Greiðið vel úr hreiðurbotnum og takið klessur frá
- ef þær enda í vélunum þá eykur það mjög á vinnu við hanttínslu.
- Hristið eða tínið úr allt grófasta ruslið

8. Að lokinni þurrkun er best að geyma dúninn í pokum, en ekki má troða o

-Strigapokar eru bestir.
-Plastpokar ef öruggt er að dúnninn sé fullþurr.
-Geymið pokana á þurrum stað.

Meðferð æðardúns:

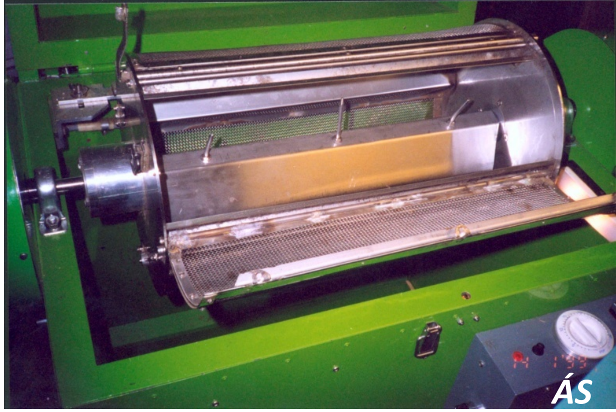

9. **Aldrei geyma dún þar sem…**
   - hætta er á að hann taki í sig lykt
   - lífverur komast í hann.

10. **Hreinsun getur aldrei bætt upp lélega meðferð hans.**
    - slæmur dúnn er illhreinsanlegur.

11. **Dúnn sem kemur vel þurr**
    - til hreinsunar, slitnar mun minna við vélhreinsun og verður á allan hátt betri vara.

Meðferð æðardúns:

Varúð!

Gætið þess að slíta ekki dún eða skemma við upphristingu og forhreinsun

Áhrifaþættir á varp

Nokkur atriði sem huga þarf að:

-Ferðamenn
-Bleyta
-Mosi
-Lyng

-Melgresi
-Skarfakál
-Hvönn
-Lundi

Dúnhreinsun

- Hitun (120°C í 8 klst. eða lengur)
- dúnhreinsivél,
- fjaðurtínsla í vél
- Fínhreinsun – fjaðurtínsla í höndum.
- **Dúnþvottur ?**

Lokaferlið

- Að hreinsun lokinni er dúninum pakkað
  Yfirleitt í 3 til 5 kg plastpoka

- Dúnninn er metinn og innsiglaður

- Sendur til kaupenda erlendis

- Eða …
  notaður í fullframleiðsu og
  metinn á lokaframleiðslustigi vöru

Aðstæður og friðun

- **Varpland**:
- verpir aðallega við ströndina
- eyjar og tangar eru kjörlendi
- varp finnst upp með ám og við stöðuvötn talsvert frá sjó.
- tjarnir í varplandi eru mjög æskilegar.

- **Friðun:**
- alfriðaður síðan 1849.
- friðlýsing æðarvarps er valkostur byggður á lögum.

Aðgerðir í varplandi

- Fyrir varp
  - Fuglinn fer í könnunarleiðangur
    - Er viðkvæmur fyrir utanaðkomandi áhrifum.
- Umferð óviðkomandi um varplandið gengur ekki.
- Halda þarf búfé frá varplandinu frá því fyrstu fuglar hefja undirbúning og þar til varpi lýkur.
- Loka landinu fyrir vargi

Sértækar aðgerðir í varplandi

- Skreytingar
- Girðingar
- Hólmar
- Tjarnir
- Skjól
- Gervifuglar

- Hreiðurgerð
  – ýmsar gerðir
- Flutningur á fullorðnum fugli
- Ungauppeldi

Ofangreindar aðgerðir ráðast þó algjörlega af náttúrlegum aðstæðum á hverjum stað.

Umgengni um varp

- Aðferðir við dúntekju
- Umferð
- Verklegar framkvæmdir
- Vargur og varnir: Öllum vargi þarf að halda í skefjum og eyða þarf sumum þeirra.
  - Við það verk skal minnt á:
  - Lög, reglur, skyldur sveitarfélaga og hlutverk veiðistjóra
- Eftirlit og aðgerðir bænda
- Samvinna við einstaklinga, fyrirtæki og stofnanir
- Ráðning sérfræðinga til veiða og þjálfunar

Umræður